

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrti leta Din 150, za pol leta Din 300; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglaš: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročila na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2203. Štev. čekovnega računa 14.900

Atom:

Nekaj misli o skupni fronti delavstva

Nedavno je izšel v »Delavski Pravici« (št. 26) članek z naslovom »Veliki trenutki«. Pisec ondi zagovarja tezo o potrebi skupnega nastopa delavstva za delavske pravice. Imenovani članek poudarja med drugim potrebo, da se sporne točke med posameznimi delavskimi organizacijami ne smejo še prav posebno poudarjati, ker to spor povečuje. Radi tega članka je »Jugoslovanska strokovna zveza« dobila sledeči dopis, katerega, v kolikor se nanaša na ta članek, dobesedno prinašamo.

»Ko je izšla zadnja »Del. Pravica« (št. 26), je prišel k meni eden naših zapornikov, ki je bil svoj čas strasten socialist, in me vpraša, ali naj razdeli članstvu »Pravico«. Na vprašanje, zakaj bi je ne razdelil, mi pokaže članek »Veliki trenutki« in pravi: »Ali ni nobene razlike med nami in komunisti? S tem člankom bomo naše ljudi samo zbegali. Pridobili nič, a izgubimo lahko veliko.«

Tako mi je govoril delavec in zdi se mi, da je imel prav. Če zagovarjamo skupno fronto delavstva, je to vsekakor potrebno in nujen postulat dnevnih bojev s kapitalizmom. Toda, kako si zamišljate skupno stranko socializma, mi je nerazumljivo. Kateri točki svojega programa naj se mi odpovem in kateri naj se odpove marksist oziroma komunist, da pridemo do skupne stranke, ki mora vendar imeti enoten program. Ali si nismo v osnovnih načelih diametralno nasproti? Ali si ne zamišljamo mi ureditve človeške družbe čisto drugače kot marksisti ali komunisti? Ali ni nam človek in njegova osebnost čisto nekaj drugega kot pa onim? To so načela, ki nobenega kompromisa ne poznajo in poznati ne smejo. V teh točkah ne moremo doprinalati žrtv in pozabiti sebe. Ali morda mislite, da bodo komunisti opustili svoja načela? Pripravljajo se veliki trenutki bodočnosti, pa bodo ti trenutki posvečeni boju krščanstva s komunizmom, zakaj kapitalizem bo zrušen že prej. Če že govorite o skupni stranki socializma, povejte strankin osnovni program, na katerega naj se vsi zedinimo, da bomo vedeli, s čim imamo opraviti. S takim nejasnim pisanjem pa dajete v roke orožje onim, ki govore, da zavestno zavajate delavstvo od osnovnih načel krščanskega socializma. Danes ponavljam besede, ki sem jih izrekel na občem zboru: V »Pravici« ni one jasnosti, kot jo izražata okrožnici Leona XIII. in Pija XI.«

Nesporazumljenje je očitno, vendar pa je vprašanje o skupni fronti delavstva tako važno, da o njem nikoli ne moremo dovolj razmotrivati.

»Proletarci vseh dežel, združite se!« S temi besedami zaključuje Karel Marks svoj komunistični manifest. Čeprav je bil zmotno prepričan, da se bo kapitalistični sistem sam v sebi zrušil, čeprav je prav tako zmotno upal na nasilni prevrat vsega dosedanjega družabnega reda, vendar je s tem svojim končnim pozivom zopet stopil na resnična, realna tla. Prav v tem združenju je namreč resnična in končna rešitev socialnega vprašanja. Kakor se vedno bolj združuje kapital brez ozira na narodnostne ali državne meje, prav tako je nastala nujna potreba, da se združijo delavci brez ozira na narodnostne in državne meje.

Kar je dovoljeno kapitalizmu, mora biti dovoljeno tudi proletarijatu. Saj končno socialno vprašanje ni v prvi vrsti boj za svetovno naziranje — akoravno je z njim v tesni zvezi — tudi ne boj za državo in narodnost, ampak gre ta boj za pravice delavstva, ki jih ima radi svojega dela.

Delo delavcev je, ki ustvarja v prvi vrsti bogastvo držav. In če ustvarja bogastvo držav, pa ustvarja tudi bogastvo sveta sploh. In kdo ima delež na tem bogastvu? Ali delavci? Nikakor ne. Ne duševni ne telesni delavci in prav za tem tiči socialni nered, socialna krivica, ki jo treba odpraviti. Čisto naravno je, da se dosednji imetniki tem sadovom delavskega dela ne bodo odpovedali prostovoljno in zato se organizirajo v svojih organizacijah, da laže branijo to, kar smatrajo za svoje, čeprav ni. Ker imajo v rokah denar in potem denarja časopisje, zato se prav nič ne boje očitka brezdomovinstva in jim ga tudi nihče ne luča v obraz.

Priznati moramo, da delavcem na splošno manjka zavesti, da beseda: Sloga jači, nikakor ni prazna beseda. Ni vseeno, ako dvigne svoj glas posameznik, ako ga dvigne mala organizacija ali ako ga dvigne močna strnjena organizacija, ki se dobro zaveda svoje moči. Za posameznika se ne zmeni nihče, to je res glas vpjočega v puščavi. Na delavsko organizacijo se tisti, ki imajo v rokah moč, ozro, in če vidijo, da jim preti od nje nevarnost, da bi jim vzela moč iz rok, si delavska organizacija more pridobiti, kar zahteva. Ako pa je organizacija premajhna, se pač nanjo nihče ne ozre. Socialne reforme, ki morejo in morajo postopoma vedno bolj zboljševati položaj delavstva, dokler mu ne priznajo vseh pravic, ki jih delo more zahtevati, more izvršiti delavstvo samo, ali pa jih ne more. Delavstvo samo jih more izsiliti potem nasilnega prevrata, ki je nezmišeln. Torej je treba misliti na preosnovo človeške družbe potom dolge vrste reform, ki se morajo čimprej izvesti. Teh reform ne more izvesti posameznik, ampak le država, ki je pa država delavcev in kapitalistov in vseh slojev.

Treba je zato, da je delavstvo organizirano v močni organizaciji v boju za pravice dela. V mali Sloveniji pa imamo celo vrsto delavskih organizacij. Pozna jih vsakdo. Boj kapitalizma proti tem razbitim silam je kajpada lahek. Zato je že meseca maja leta 1904 rajni dr. Krek na shodu v Vevčah pozival v skupne strokovne organizacije vse delavstvo brez razlike političnega in kulturnega naziranja, češ, da si bo izbojevalo delavstvo svoje pravice le, če bo složno.

Idealno in vzorno bi bilo, če bi vsi člani vseh strokovnih organizacij bili delavci s katoliškim svetovnim nazorom. Toda življenje gre svojo pot in mi moramo računati z življenjem, kakršno je. Skrbeti moramo, da se temu vzoru vedno bolj približujemo. Dvojno načelo moramo pri skupni fronti delavstva vedno imeti pred očmi:

Cilj delavskih organizacij je: pridobiti čim več dobrin za telo: to je zdravje, primerna hrana, obleka, stanovanje, zdrave delavnice, dovolj počitka, z eno besedo vse dobrine, ki jih potrebuje človeško telo, da more dobro uspevati. Čim več dobrin za duha: vse, kar potrebuje človeška duša glede izobrazbe in kulture, vse, kar potrebuje v verskem oziru. In končno čim več dobrin v gospodarskem oziru: toliko lastnine, kolikor jo človek po svoji naravi želi in potrebuje, da more udeleževati svoje duševne in telesne sile. To je program dela za delavske organizacije sploh. Ohranil bo veljavo, dokler človek ostane človek.

Drugo načelo pa je, da ostanejo katoliška načela v krščanskih strokovnih organizacijah vedno neokrnjena. V kulturnih in versko-nravnih vprašanjih ostane krščansko delavstvo na katoliških tleh, kadar pa gre za pravične delavske za-

K ustavitvi obratov
Združenih papirnic
700 delavcev na cesti

Danes se ni več toliko čuditi, če se ta ali oni obrat ustavi, val svetovne gospodarske krize razbija kapitalistični gospodarski in produkcijski sistem vsepovsod. Kdor pazno zasleduje kapitalistični produkcijski sistem, mu je takoj jasno, zakaj je do teh polomov moralo priti. Kakor drugod, tako tudi v naši državi pada obrat za obratom, delavstvo pa v masah leti na cesto. V Združenih papirnicah že par let opažamo, da produkcija peša in je parkrat medtem prišlo do mučnih tresljajev. V avgustu 1931 je bil ustavljen papirni obrat v Goričanih, pred nedavnim se je ustavil tudi obrat za izdelovanje celuloze in slednjič se je ustavil obrat v Medvodah in centralna papirnica v Vevčah. Pri tem je prizadetih nad 700 delavcev in delavk. Ustavitve obratov je po izjavah podjetnikov prehodnega značaja. Toda, ta prehodni značaj si lahko privoščijo gospodje, ki imajo v rokah sadove delavskih žuljev, ne pa delavec, ki živi edino od tega, kar zasluži. Vzrok ustavitve je v tem, ker ni naročil, zaloge so pa polne. Zaloge so res znatno povečane in prav to je značilno za našo papirno industrijo.

Kakor vemo, se v naši državi porabi ca 800 vagonov tiskovnega papirja. Tej količini bi zlahka ustregla domača papirna industrija, da ne rečemo Združenim papirnicam same, če bi tudi ustavljeni papirni obrat v Goričanih spravili v pogon. In vendar vidimo iz naše trgovinske bilance, da se je v prvem polletju 1932 uvozilo iz inozemstva v našo državo za skoraj 18 milijonov Din strojnega papirja. Nerazumljivo nam je tedaj, kako je mogoče, da gredo tako ogromne vsote našega denarja čez mejo, medtem ko domača papirna industrija ustavlja obratovanje in tira stotine delavcev v brezposelnost.

Domača papirna industrija se sklicuje na prenizko carinsko zaščito, ki da omogoča tujim izdelkom konkurenčnost na našem trgu. Res je, da imajo vse inozemske države znatno višjo carinsko zaščito. Kljub temu pa ne dvomimo, da ne bi mogla domača papirna industrija z nekaj dobre volje ustvariti konkurenčne cene domačim izdelkom. Seveda bi se pri tem morali gospodje delničarji nekoliko odpovedati svojim dividendam, ker tega dosedaj kljub krizi še niso storili. Dejstvo, da je delavstvo v inozemski papirni industriji vsaj za 10—20% bolj plačano; dejstvo, da je lesovina pri nas cenejša kot v inozemstvu, nam dokazuje, da leži glavna krivda pri naših podjetnikih, ki jim je glavni in končni namen le profit, ne pa gospodarsko in socialno blagostanje ljudstva in države.

Papirniško delavstvo je bilo vsikdar in je tudi danes na stališču, da je država dolžna ščititi domačo industrijo. Saj varuje s tem narodno gospodarstvo in preprečuje socialno bedo delavstva. Vendar pa je pri tem treba imeti pred očmi celotno, ne pa le eno panogo industrije. Kakor vemo, je naša grafična industrija močno interesirana na cenah in kvaliteti papirja, ki ga uporablja za tisk. S te strani smo čuli že več pritožb in sicer: da je domači papir ne le dražji, ampak da je tudi kvalitativno slabši od inozemskega.

hteve, pa naj nastopi skupno z vsemi delavskimi organizacijami. Kajti le v slogi je moč, in kjer je moč, tam je zmaga.

To je skupna fronta vsega delavstva in na tej bazi priznamo načelo: Proletarci vseh dežel, združite se!

Z uvedbo visoke carinske zaščite bi se reklo domači papirni industriji izročiti monopol za papir, medtem ko ni nikakih garancij, da bi bil domači papir cenejši in kvalitativno boljši.

Naši podjetniki se prav radi sklicujejo, da je naše delavstvo slabše kvalificirano kot inozemsko in da je to vzrok slabši kvaliteti izdelkov. To pa ne drži. Papirnice pri nas niso od včeraj, ampak ima mnogo papirniškega delavstva že 20-, 30- in celo 40-letno kvalifikacijo. Pač pa je iskati vzroka v priganjaškem sistemu, ki se vedno v ostrejši obliki uvaža, in pa v slabi lesovini, ki jo podjetje dobi za nizko ceno.

To so glavne hibe naše papirne industrije, radi katerih se pojavlja vedno ostrejša kriza, ki seveda zadeva v prvi vrsti le delavstvo, ki mora po tolikoletnem pridnem in vestnem delu v brezposelnost in negotovost, medtem ko bodo gospodje delničarji in drugi, ki se pasejo od delavskih žuljev, še tudi v bodoče znali obdržati nezmanjšane prejemke.

Delavstvo danes napram tem krivicam nima nikake odporne moči. Zlasti, ker je samo v sebi needno in absolutno brezbržno. Morda se ne motimo, če ugotovimo, da je papirniško delavstvo zašlo s pota prave delavske zavesti in da se je deloma zavestno, deloma podzavestno udejstvovalo kapitalizmu, ki ga sedaj biča in postavlja na cesto.

Položaj v Nemčiji

(Konec)

Kako se nam godi?

Naš nastop ni po volji zlasti katoliškemu taboru. Pravijo, da je tako početje protikatoliško. Naše geslo, da smo za javno kritiko, pa naj bo ta kritika neprijetna za nas same ali pa za kogarkoli, imenujejo demagogijo. Za te ideje, katere uči naš pokret, ni samo gotov krog delavcev ali inteligentov. Imamo somišljenike in borce prav povsod. Zlasti pa med duhovščino. Ko smo gradili nekatere nedostatke pri izvrševanju dušnega pastirstva, da so n. pr. duhovniki s prižnice napadali svoje politične nasprotnike, so pregovorili celo pristojnega škofa, da je obsodil naše glasilo »Das neue Volk« in da je prepovedal sodelovanje pri njem duhovnikom svoje škofije.

Ko se niso hoteli nekateri ukloniti, so čutili na sebi vso pezo jeze svojih predstojnikov. Kaplana Herolda so celo poslali k zdravniku, da bi ga proglasil za dušno manj vrednega, kar se seveda ni posrečilo. Zdravnik je bil prepošten. Nato je bil tovariš kaplan izpuščen iz službe. Pa to ni edin slučaj. Bili so to hudi dnevi. Klonili pa nismo, ker smo se zavedali, da delamo pošteno in ker nam ni vest očitala prav nikakega pogrška. Če bi te ugotovili, bi jih gotovo odpravili, storjene krivice bi pa javno popravili. K temu bi bili dolžni po svoji vesti, zlasti pa kot kristjani — katoličani.

Naše razmerje do krščanskih delavskih strokovnih organizacij.

Gotovo Vas bo zanimalo, kakšno je naše razmerje do strokovno organiziranega krščanskega delavstva. Moramo priznati, da nas po večini odklanja, zlasti starejša generacija. Poudarjamo pa, da večina ne iz hudobije, ampak radi nepoznanja razmer. Sicer pa nudijo ravno krščanske strok. organizacije klasičen zgled, kako težko je obdržati jasno

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Viničarji

OBCNI ZBOR

Strokovne zveze viničarjev

V nedeljo, dne 7. avgusta 1932, se je v Slamnjaku pri Ljutomeru, v dvorani tajništva »Strokovne zveze viničarjev« vršil nad vse lep 12. redni občni zbor. Razen treh skupin, so bile po svojih delegatih zastopane vse skupine in plačilnice. Na željo načelnika zveze tov. Husjak Ivana, ki se je kljub težki bolezni udeležil obnega zbora, je zborovanje otvoril in vodil tov. Peter Rozman. Pozdravil je vse navzoče delegate skupin in ostale člane organizacije, ki so se udeležili zborovanja, predvsem pa navzočega načelnika Jugoslov. strokovne zveze tov. Zumer Srečka iz Ljubljane in tov. Lampret Jožeta, kaplana in voditelja organiziranih viničarjev pri Sv. Trojici v Halozah, nato pa prešel na dnevni red.

Zapisnik zadnjega obnega zbora je bil po overovateljih odobren. Tajništvo poročilo je podal tov. Peter Rozman, ki je obsegalo dvoje poglavij in sicer poročilo o stanju in delu organizacije ter o splošnem položaju viničarskega stanu.

Iz tega poročila je bilo med drugim navedeno: Strokovna zveza viničarjev je in mora biti v vsem svojem delu borbeno, ker samo s tem doseže svoj namen v smislu svojih pravil. Zato ne sme manjkati nobenemu članu organizacije vztrajnosti, discipline, delavske zavednosti in jasne poznanja vseh okoliščin ter tako tudi strokovne in splošne izobrazbe. Ker pa še teh lastnosti mnogo manjka pri naših viničarjih, zato je še mnogo takih, ki ne razumejo in ne pristopijo v strokovno organizacijo, zato tudi dostikrat ni mogoče organizaciji doprinesti tistih uspehov, ki jih člani od nje pričakujejo. Zato se je od strani načelstva vedno največ pozornosti polagalo na vzgojo dobrih in nesebičnih voditeljev pri vseh skupinah. Zaupniki in odborniki skupin so pravzaprav hrbtenica našega stanovskega pokreta. Radi zelo različnih krajevnih in delovnih razmer med viničarji ima ravno naša organizacija najtežavnejše stališče v borbi za pravice in za izboljšanje položaja svojih članov. Boriti se mora bolj proti posameznikom za posameznika, kakor pa na splošno in za vse skupaj.

in bojevito smer, ako se združijo s kapitalističnimi elementi v enotno politično organizacijo v obrambo »verskih svetinj naroda«. Praksa je pokazala, da je taka trditev le krinka za varstvo in krepitev pozicij tistega dela kristjanov, ki sicer izpoveduje krščansko vero, v resnici pa se brez sramu pridružuje plesalcem okoli zlatega teleta in z navdušenjem pleše po melodijah, ki jih svira politični in gospodarski kapitalizem.

Saj tudi organizirano delavstvo s stisnjenimi pestmi protestira proti kapitalistični politiki raznih krščanskih voditeljev in proti kapitalistični gospodarski mentaliteti vodilnih krščanskih krogov, otresti se pa le ne more njihovega obsega. Največ radi tega, ker so delavski voditelji premalo odločni, premalo jasni v načelnih vprašanjih, nekateri pa zajeti radi večletnega sodelovanja v politiki s kapitalisti. Vpliva pa tudi političnost in globokovernost krščanskega nemškega delavstva. Je bilo ob vsakih volitvah že več upornih pojavov, že neshetokrat je padla beseda: »Čemu služimo kapitalistom?«, pa je skoraj dosledno padla med nje krilatica: »Vera je v nevarnosti«. Na ta način se je posrečilo udušiti nevoljo. Toda, koliko časa še? Voditelji sedanje politične linije s strahom povprašujejo o tem.

Sicer poudarjamo, da je stališče strokovnih organizacij napačno, toda proti njim ne nastopamo. Nasprotno. Našim somišljenikom priporočamo, da ostanejo v njih kot zvesti in nesebični sodelavci. Ni naš namen razbijati delavstvo, ampak ga čim bolj združevati. Vemo, da bo prišel čas, ko bo to delavstvo o nas drugače sodilo. Spoznalo bo, da ne more delati stalno raznih skokov, ki jih od njih zahteva politično krščanstvo. Spoznati mora, da ni v redu, če mora zagovarjati Brüningove zasilne naredbe, dočim graja von Papenove, dasi je bistvo isto. Tudi morajo spoznati, da je taka agrarna politika protikrščanska in protiljudska, radi katere žrtvuje država stotine milijonov za veleagrarne barone, dočim propada mali nemški kmet in nemški kmetijski delavec. Končno bo moralo izprevideti, da je v kvar krščanstvu in osvobodilnemu delavskemu gibanju, če ostane verni hlapec kroga ljudi, ki se nahajajo s svojo krščansko politiko v stalnem kroženju, ne da bi vedeli izhoda iz tega kroženja.

Vemo, da je edino v krščanskem de-

V preteklem poslovnem letu je načelstvo imelo 24 posredovanj v sporih službenega razmerja pri raznih vinogradnikih, ki so bila povsod uspešna in je bilo v 29 slučajih predlogov za viničarske komisije, ki so v pretežni večini tudi likvidirale mnoge in težke krivice, predvsem kršenje pogodb, odtegotvanje zaslužka, nepriznanje pravic po viničarskem redu, ali slabo ravnanje z viničarji. Vse z uspehom, kjer pa do tega ni prišlo, pa je razsodilo sodišče.

Dopisov je bilo odposlanih iz tajništva 756. Zborovanj, dovoljenih od oblasti je bilo 30. Rednih sej je imelo načelstvo 10. Po Jugoslov. strokovni zvezi in po Delavski zbornici v Ljubljani, je načelstvo predložilo kr. banski upravi resolucijo, da se sedanji viničarski red obdrži nespremenjen. Viničarski red mora za naše razmere biti, mora se izvajati in viničarje ščititi. Najbolj je napoti viničarski red nekaterim ljutomerskim vinogradnikom. Načelstvo zveze se je vedno v polni meri zavedalo, da je zato tukaj, da dosledno brani interese organizacije, predvsem pa dosedanje pravice vseh viničarjev.

Ko se je poročevalec bavil s položajem viničarjev, je ugotavljal, da je ravno tam za viničarje položaj najhujši, kjer so ti gosti naseljeni, kjer so veleposestva ali pa sami vinogradi. S številkami je dokazoval, da ravno tam, kjer so viničarje zelo goste, je zaslužek najslabši, so pravice viničarjev najmanjše, dočim je vse ono, kar morajo viničarji tam kupovati ali z delom odsluževati, za 50—70 odstotkov dražje, kakor v krajih, kjer so viničarji bolj redki. Najslabše je to v Halozah, v ljutomersko-ormoških gorah in še drugod. Težki časi za nas so že in težji se nam napovedujejo, zato naj gre od viničarja do viničarja parola: v organizaciji je treba vztrajati! Le v slogi je moč!

Blagajniško poročilo je podal tov. Kosič Janez. Najvažnejše med vsemi številkami je, da je imela zveza v času od 31. maja 1931 do 1. junija 1932 denarnega prometa 93.452,58 Din. Prispevki članarine znašajo v tem času 42.283 Din, kar je v teh težkih časih zelo razveseljivo, da se ravno viničarji, ki so takorekoč postali naenkrat na najslabšem položaju, še v toliki in tako požrtvovalni meri zavežajo dolžnosti do svoje strokovne organizacije. Podporni sklad je izplačal članom v tem času 49 porodniških

lavstvu še zdravo zrno pravega verskega poguma in hotenja, kateremu predsedata to suženjstvo kapitalizma; kateremu predsedata, da mora v boju za nov red, za novo družbo tako rekoč stati s puško ob nogah, mesto da bi odločilno poseglo v ta boj in visoko dvignilo zastavo kršč. demokracije, v boj za pošteno družabno ureditev in sicer za tako ureditev, da bo delavstvo rešeno izkoriščanja in da bo ostal produkt dela tistemu, ki dela.

V bežnih obrisih smo podali sliko naših razmer, zlasti pa smo skušali podati smoter našega gibanja. Kakor vidite, nimamo ravno rožnatih tal. Toda od smeri, na katero smo krenili, ne odnehamo. Poznamo samo eno povelje: V boju vztrajati, pa četudi pademo.

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

Amerika je stopila v vojsko, Tom je bil poklican. Jedu je bilo treba še leto in nekaj mesecev za naborno starost. Zdaj je ta grozeča senca nepretrgoma nad njim. Ni kazal niti najrahlejših vojaških nagnjenj, črtil je nado, da bi se moral kdaj pokoriti vojaškemu obdelavanju in likanju; vse življenje so ga že likali in stremel je edino za tem, da bi se kdaj opustil in postal sam svoj gospod. Pojem slave mu ni značil ničesar. Videl je, kako so veterani posedali pri branjarjih po zabojih od suhorja in pripovedovali svoja junaštva. Njihova slava je značala v celoti trideset dolarjev mesečne rente in Jed je upal, da teh in takih trideset dolarjev nikdar ne bo potreboval. Rodoljubni govorniki so imeli sicer morda prav, ko so trdili, da je treba cesarju vso zadevo pošteno zasoliti, a to delo so drugi lahko mnogo bolje vršili kot pa bi to mogel Jed.

No, da povemo čisto pošteno, bal se je. Bral je po časopisih taka poročila o bitkah, da ga je obhajala kurja polt. Ali naj svoje življenje tako po nepotrebnem in brez koristi zapravi? Bilo je dosti mladih ljudi, ki so jih prevzemale taiste misli, pa so bili preponosni, da bi dali kaj opaziti. Jed je bil trdno odločen, da pojde v vojsko, če ga bodo potrdili, in da se bo pač vdal v usodo; toda navdušenje, vojaško častihlepje, prepevanje rodoljubnih pesmi in prodajanje vojnega posojila — to ni bilo opravilo zanj! Vpravi nekaj dni preden se je moral javiti, je prišlo sporočilo, da so podpisali premirje in med vsemi ljudmi v Zionu, ki so dirjali, plesali, vpili in peli po cestah, ni nihče tega tako iskreno mislil kot Jed Rusher in njegova sestra Liza.

nemškemu.

podpor ali 2450 Din; 220 bolniških podpor ali 9490 Din; 6 telesnenezgodnih podpor ali 305 Din in posmrtninskih podpor 18 v mesku 5850 Din. Premoženje starostnega sklada znaša 19.188,67 Din. Naročnina za strokovni list »Delavska Pravica« je znašala skupno 12.442 Din. Nimamo podpornikov, ne prijateljev, ki bi našo organizacijo gmotno podpirali. Vse, kar imamo, je iz naših lastnih moči in sredstev, zato je naša zavest še toliko večja. Saj ne visimo morda od kake miloščne in dobrodušnosti koga, marveč to, kar smo, je izrazito iz znoja in žuljev nas samih, je samo naše, kar je naš največji penos in naša največja sila, ki nas le ume voditi v podvig k novim močem in k nadaljnjim uspehom do končne zmage.

Poročilo načelnika tov. Ivana Husjaka se naslanja zgolj na idejno plat. Vsak pokret, vsaka organizacija se mora naslanjati na gotov svetovni nazor. Mi smo krščanski socialisti, ker se naslanjamo na večnostne resnice božjega evangelija. Smo pa v uveljavljanju naše ideje vedno zvesti in dosledni. Zato ni prav nič čudnega, če smo v tem našem brezkompromisnem delovanju zadeli za pravice naših članov tudi z raznimi upravitelji raznih samostanov, redov in drugih, povsod kjer je šlo za pravico in resnico po zapovedih, ki jih je postavil sam Bog. Zato tudi naša, čeprav krščanska delavska strokovna organizacija boče najbolj v oči ravno krščanske delodajalce.

Vsa poročila načelstva so bila soglasno sprejeta, tako tudi poročilo nadzorstva, ki ga je podal tov. Tomažič Franc, da so bile knjige in blagajna v najboljšem redu. Predlagano zaupnico načelstvu je občni zbor soglasno sprejel.

Prešlo se je na volitve. Načelnik tov. Husjak Ivan je izjavil, da radi težke bolezni ne more več sprejeti nobene funkcije v organizaciji utemeljuje svojo bol, da se mora umakniti, prisiljen od višje sile, pokretu in duhu, ki mu je žrtvoval vse svoje moči in ki ga je on započel prav od njegovih prvih dni. Izvoljeni so bili v načelstvo: tov. Mir Andrej, Kosič Janez, Tomažič Fr., Miklošič Martin in Rozman Peter. Namestnikom: Topličar Ignac, Vrbanič Joško, Pučko Matija, Nedok Ludvik. V nadzorstvo pa: Podl Anton, Stajnik Jože, Husjak Feliks, Nedok Marko. Strokovni odbor pa tvorijo stalno in to v smislu pravil, vsi predsedniki, tajniki in blagajniki skupin.

Nato je govoril stvarno in obširno tov. Srečko Zumer, ki je podčrtal predvsem dvoje: zakaj se moramo vsi delavci strokovno organizirati in zakaj hočemo biti krščanski socialisti. Njegovim izvajanjem so vsi pazno sledili, jih pravilno tudi vsi razumeli in ko je končal je žel največje odobranje.

Nato je še govoril tov. Lampret Jože, iz čigar besedi je mogel vsak spoznati, kako globoko razume težave in dušo ravno delavca, predvsem viničarja in koliki problemi čakajo ravno delavske stanove, ki jih bodo morali rešiti brezpogojno samo z lastno močjo, z lastnimi združenimi silami, da se bo moglo enkrat trditi, da je za delavstvo prišel boljši in novi čas, v katerem bo tisti, ki dela, imel tudi jela, ne pa obratno kot dandanes. Z največjim zanimanjem so navzoči sledili izvajanjem in z večkratnim navdušenim pritrdjenjem je govornik žel uspeh svojih besed, ki so bile izrečene res od srca in prav tako, kot je vprašanje delavstva za sedaj in za bodočnost.

Med sprejetimi predlogi, o katerih bo mo poročali prihodnjič, je bil tudi ta, da

v znak hvalečnosti do 12 letnega načelovanja tov. Husjak Ivanu občni zbor pokloni krasno sliko.

Po zaključku se je vršilo skupno kosilo delegatov, pri katerem se je tudi tov. Husjak poklonila slika in čigar veliko važnost sta poudarjala v zahvalnih besedah zvestemu borcu in sodelavcu za bedni viničarski proletarijat tov. Lampret in Rozman. Nobeno oko ni ostalo suho ob tej priliki. Ob 4 popoldne so se delegati razšli na svoje domove, k svojim skupinam, nesejo v svoje kraje novih moči, nove pobude za osvoboditev vseh trepeh in zapuščenih tovarišev.

Bil je to eden najlepših občnih zborov, bila je to manifestacija krščansko-socialistične ideje med viničarji, kateri bi se naj z istim zanosom pridružili vsi drugi delovni sloji, vsi, ki si z delom in uma svitlim mečem služijo svoj kruh. Bila je to mobilizacija sil za vse večji razmah strokovnega pokreta po vseh naših gorah do zadnje viničarske kočice. Živeli vsi zavedni viničarji!

Kovinarji

Jesenice. V predzadnji številki smo v poročilu o poteku razgovora z g. Praprotnikom pomotoma priobčili, da bi drva od KID, ki bi jih napravljali brezposelni delavci, oddajali delavcem brezplačno. Pravilno je: Drva bi se dajala po znižani ceni cene stoječega lesa. Toliko v popravek in vednost.

Krekova družina

Polhovgradec. Krekova družina Polhovgradec-Dvor priredi v nedeljo 14. avgusta izlet k Sv. Lovrencu. Ob 10 popoldne bo služba božja, katero opravi g. kaplan Vilfan. Po sv. maši prosta zabava v naravi, popoldne ob dveh pete litanije. — [Polhograjska gora Sv. Lovrenc je ena najlepših izletnih točk blizu Ljubljane. Ker je tudi priprava avtobusna zveza iz Ljubljane, vabimo ljubljanske tovariše in tovariše iz okolice, da se nam pridružijo. Ob 6 zvečer se bodo zopet lahko odpravili proti domu. Torej, družine v okolici Ljubljane, vpoštevajte ta izlet in se nam pridružite v obilnem številu, da se med seboj spoznamo in navdušimo za tede našega očeta dr. Kreka!]

Krekova družina Sv. Peter v Ljubljani. Naša družina se kljub poletnem času lepo razvija in vrši nalogo svojega društvenega življenja.

Tamburaški zbor krepko deluje in se pripravlja na svoj prvi koncertni nastop. Prihodnji mesec začnemo s svojim delavskim pevskim zborom. To je važno, ker še nimamo v celotnem našem pokretu lastnega zbora v Ljubljani.

Izletniški odsek nas je povabil na že več lepih izletov. Prvi družinski skupni izlet smo imeli na prijazne »Orle« pri Ljubljani nad Rudnikom. Nadalje smo se skupno udeležili celodnevne izleta na »Zalostno goro« pri Preserjih. Po cerkvenem opravilu smo celi dan prebili v družbi naših Krekovec iz Viča, kateri so prišli peš od doma in nazaj. Na povabilo naših tovarišev iz Sneberja in Zadobrove smo napravili popoldanski družinski izlet v Snebrje. Ob tej priliki so priredili pevski koncert, katerega se je udeležilo nad 400 udeležencev iz ljubljanske okolice, povečini samo delavstvo. Težko smo se ločili od krasnega petja in prijetne domače zabave in od naših najstarejših tovarišev Krekovec. Slednji izlet smo imeli na dr. Krekov Ratitovec. Bil je enodnevni izlet. Ratitovec se nam je

3. poglavje.

Univerza

I.

Baron Grimis Crumback ni bil le predsednik banke First National in steber Prve Metodistične cerkve, ampak je bil tudi pokrovitelj metodistične univerze v glavnem mestu zvezne države. Univerza se je zvala »Univerza Mountain City«. Da bi pospeševal njeno rast in razvoj, je Mr. Crumback osnoval prosto mesto za štiriletno učno dobo, ki so ga vsako leto podeljevali najboljšemu učencu Višje šole v Zionu. Na ta način so vedno študirali po štirje bodoči meščani na velikem zavodu, vsako leto je moral bankir pri zaključni slovesnosti na Višji šoli govoriti slavnostni govor in fantu ali dekletu, katerega ali katero so izbrali učitelji, izročiti nagrado. Jed Rusher jo je dobil, in s tem je bilo njegovo življenje določeno in usmerjeno za štiri nadaljnja leta. Nemogoče je bilo, da bi človek zavrnil kaj, kar je dobil zastonj — nekaj, kar so vsi drugi tako srčno želeli!

Jed se bo preselil v veliko mesto! Prvič v življenju se bo peljal z enim od tistih prekokelinskih bliskov, ki so vse detinjstvo tako zaničljivo ravnali z njim. Stal bo na zadnji ploščadi elegantnega, rjavolosečnega voza, stroj pa bo izpustil dva kratka in dva dolga žvižga in ga v naglici potegnili mimo malega, rumenega postajnega poslopja v Alamitu in mimo samotne bajte, odkoder je prvih svojih dvanajst let hrepeneče zrl za vlaki.

Liza ga je hotela spremljati. Nobena stvar je zdaj ni mogla več zadržati v Zionu. Tom si je poiskal ženo in Lizina edina naloga je bila, da varuje Jeda pred skušnjavami velikega mesta. Spet je krenila k Mru. Crumbacku in mu je opisala svoje stanje. Skoraj tri leta je dokazovala, da je zmožna v redu voditi vsak hotelski pension; in vseučilišniki bodo očitno dajali več zaslužka kot pa »sladkorni trampci«. Liza mu je predlagala, da bi svoje nezadno podjetje v Zionu prodala in če bi bil Mr. Crumback pripravljen pustiti ji posojeni denar za novo večje podjetje,

tako priljubljen in ljubka cerkva na Pač tovcu, da pohitimo vsako leto tja. Na zadnjem skupnem sestanku naše družine smo med drugimi sklenili, da priredimo v letošnjem zimskem času tretji tečaj »Krekove socialne šole« v Ljubljani. Vse predpriprave za tečaj so se odstopile vzgojnemu odseku.

Doma in po svetu

Nove davke namerava uvesti vlada, da dobi za državo potrebne nove dohodke. Po predlogu finančnega ministra naj bi se zvišala trošarina na sladkor za okoli 2 Din pri kg in uvedel davek na električni tok 1 Din za kilovatno uro. Odbor narodne skupščine, katere sedaj zboruje, se o teh novih davkih ni mogel zediniti, čeprav je razpravljal o njih dva dneva. Zato je finančni minister zahteval za predloge nujnost, kar mu je bilo priznано in mora odbor podati poročilo v 24 urah. Poročajo, da je nastal med poslanci proti nameravanim davkom hud odpor. Novi davki bi obremenili v največji meri samo revne sloje.

Vladno izjavo je podal v klubu narodnih poslancev in senatorjev predsednik dr. Srskić in dejal, da vlada vztraja na zamisli 6. januarja, to je na integralnem jugoslovanstvu in zato ne bo dopustila nobenega drugega zbiranja narodnih sil kakor na tej podlagi. Izjavil je, da bo vlada razširila oblast banovin v vseh zadevah, ki se tičejo poljedelstva, trgovine, gozdov in rudnikov, javnih zgradb, narodne prosvete in telesne vzgoje. Pripravljen je že zakon o vaških občinah in pripravljala se zakon o mestnih občinah. Nadalje bo vlada posvetila vso brigo, da ohrani finančno ravnotežje državi, da vzdrži denar in da pridemo zopet do rednega deviznega poslovanja.

★

Nemčija izgleda po volitvah kot jama razbojnikov. Narodno socialistični napadalni oddelki mečejo bombe in streljajo

svoje politične nasprotnike po vsej državi. Posebno gorki so jim socialni demokrati, spravili pa so se tudi nad katoliške centurmashe. Bombe mečejo tudi v tiskarne in uredništva časopisov in v društvene domove. Vladi, ki je sicer proglasila politično premirje in zagrozila razgrajanjem s hudimi kaznimi, je proti njim brez moči. V deželah, kjer imajo hitlerjevci vlado, so vzeli svoje pretepaške bande celo med policijo, da »ojačijo varnost«. Medtem ko se njegovi pristaši po cestah streljajo in izzivajo državljansko vojno, pa se Hitler pogaja z baroni in generali za vstop v vlado.

Med Bolivijo in Paragvajem v Južni Ameriki je nastala vojna za močvirnato, malo vredno obmejno ozemlje. Države in Zveza narodov posredujejo, soseda se pa kar vojskujejo.

Rudarji v Belgiji se še niso pomirili. Ker je vlada poslala v revirje vojaštvo, je nastalo silno razburjenje in so rudarji proglasili splošen štrajk.

Italijansko vojno brodovje ima vaje. Udeležuje se jih 130 vojnih ladij.

Francoski državni proračun ima 8 milijard frankov primanjkljaja.

V Ameriki je brezposelnih 11 milijonov 238.000.

Japonci so zopet izkrcali nove čete in se pripravljajo, da bodo zasedli prejšnje kitajsko glavno mesto Peking.

Rusi se pogajajo s Kitajci glede zadržanja v slučaju vojne med Kitajsko in Japonsko.

Obupen položaj lesnega delavstva

Bohinjska Bistrica, 6. avgusta.

V našem bohinjskem kotu so življenjske prilike za delavca nad vse žalostne. Sicer trdijo nekateri, da pri nas še ni sile, da pri nas ne manjka dela za tistega, ki hoče delati. Toda to govore le tisti, ki se jim revež ne smili ali pa, ki ne vedo videti resnice. Taki se ne morejo zamisliti v položaj gozdnega delavca, ki je garal že dvajset let ali pa še več. Prihraniti si ni mogel veliko, ker je to delo sezonsko. Če si pa je, mu je vzela vojna. Takrat pa je bilo vsaj dela dovolj. Sedaj primanjkuje še tistega. Tega neče javnost videti. Ni čudno, saj še bližnji tega ne spoznajo in smatrajo delavca za lenuha, če vidijo, da postopa brez dela. Seveda ne po lastni krivdi.

Toda kdor dela že dvajset let, ta ni lenuh. Ta nazor in naziv je za takega trpina kruto izzivanje. Ni dovolj, da je v

gozdu odrezan od sveta, da je njegov delež le trdo delo, da deli usodo neme živali, kakor da ne bi bil tudi on član božjega občestva, še takega ravnanja je deležen. Ni čudno, da se naseli v delavčevo dušo nezaupanje, obup, mržnja.

Radi poudarjamo, da smo kulturni. Imamo razne domove, tudi po vaseh, ki so posvečeni izobrazbi in prosveti. In vendar se ne pozna ta kultura nikjer. Menim tisto srčno izobrazbo in kulturo, ki bi morala koreniniti ravno v krščanski prosveti. Če bi bila taka kultura, potem ne bi zaničevali ubogega delavca-trpina, ampak bi ga smatrali za sebi enakega in bi mu skušali lajšati njegov težki položaj. Žalibog je ravno nasprotno. Neki brezposelni delavec je prosil kmeta, da bi mu dal v času košnje kako delo. Odgovoril mu je, da pride lahko kositi, toda le za hrano. Delavec je na to

pristal toda le pod pogojem, da pripelje s seboj še svojih pet lačnih otrok. Kajti tudi družina mora jesti. Kmet je bil pripravljen, da da tudi otrokom jesti, češ, na travniku bomo kosili tako zvano mlečno travo. Neki tukajšnji trgovec se je izzval, če se ne boji ta kmet Boga. Kdor ga opazuje ob nedeljah, bi mislil, da se, ker se tako skromno stiska za vrata kot evangelijski cestinar.

Člankarju, ki je pisal nekje o družinskem komunizmu, bi svetoval, da naj pride študirat razmere k nam. Kajti ta slučaj ni osamljen, samo v tem je razlika, da se je upal ta javno povedati svojo misel, drugi jo pa skrivajo, kar je pa v praksi isto. Napravil bi člankar veliko večje delo, ko bi učil kmetiškega ljudstva več ljubezni do človeka, ki je že na robu propada. Ne vem, kako to, da se gospodje tako boje besede »smotno gospodarstvo«, »gospodarstvo pod vidikom skupnosti« itd. Ali so jim tako po godu sužnji delavci? Mi pa vemo, da mora priti izprememba v gospodarstvu, sicer bi imeli prav tisti, ki uče, da je le sirova sila tista, ki bo prinesla rešitev.

Delavska mati

Mati! To je ime, ki je čez vsa imena. Poleg vsemogočnosti božje je mati, ki daje svetu življenje in brez katere bi bil svet mrtev. Mati! To presladko ime se ponavlja vsak trenutek tisočkrat, milijonkrat, neprenehoma. O materi se govori in piše, materam na čast se prirejajo materinski dnevi, govori in razne prireditve, kjer matere časte in slave. Kajti mati pomeni prvo in največjo žrtev v človeški družbi.

Iz matere izhajajo najodličnejše in najpomembnejše osebnosti sveta, pa tudi najzadnji in najbolj zapostavljeni delavec in delavka, ki ustvarjata s svojim delom bogastvo družbe in sveta. Prav zato od vsakogar in predvsem čast delavki materi. Kajti, ona ne pozna nikake udobnosti in komodnosti, ona ne živi na račun drugih, njena lastnina in pravica je samo pomanjkanje, beda in revščina, celo življenje sama žrtev in trpljenje zaradi drugih in za druge. Zato si delavska mati osvaja vso pravico, da vzgoji svoje otroke krščansko in delavsko. To ni le njena pravica, ampak njena najsvetejša dolžnost. Kajti današnji položaj zahteva, da so delavski otroci vzgojeni tako, da ne bodo nikdar pozabili, da jih je delavska mati rodila; da bodo vedeli, da je bil kruh, s katerim jih je preživljala njihova mati, trdi in grenak ter da sta morala oče in mati pri trdem delu v mrazu in vročini, pri majhnih in nezadostnih plačih stradati, ako sta hotela, da sta jih preživela.

Velika je tvoja naloga, delavska mati! Povej svojim otrokom, zakaj morata oba

Za tako gospodarstvo se trudimo tudi mi krščanski delavci. Dotični gospodarstvenik nam pove, kako naj bo drugače mogoče preprečiti te grešne razmere, da se ravno tistim najboljše godi, ki nič ne delajo, dočim morajo ravno delavci stradati; zakaj so ravno ti sloji, ki največ doprinašajo za javni blagor, popolnoma obubožani. Dalje, zakaj ljudje stradajo kljub temu, da so polni magacini in da živila še uničujejo. Zakaj hodijo ljudje strgani in bosi, kljub temu, da so tovarne natrpane z blagom.

To so vprašanja, katere treba rešiti. Ako vse to opazujemo, se moramo vprašati: Ali ni bila slabo vodena barka našega ljudstva, da njegov velik del ni prišel dalje kot do plehkega solidarizma, ki ga oznanjujejo ravno boljši ljudje po mestih in vaseh, ravno tisti, ki so bogati in sicer samo le toliko časa, dokler bo reven in suženj delavec.

Mi pa pravimo: Proč s polovičarstvom! Združujmo se v naši delavski strokovni organizaciji, ki edina nas bo usposobila in mogla neustrašno voditi do novega in pravičnejšega življenja!

z očetom v službo in zakaj so oni raztrgani in umazani, zakaj so ves dan lačni in sami sebi prepuščeni. Povej jim, zakaj morajo stanoviti v barakah in kleteh, zakaj se je naselila v njih družina škrufuloznost, jetika itd.! Povej jim, zakaj hira njih oče in zakaj gre v prežgodnji grob delavska mati. Povej svojim otrokom, zakaj pri enih taka razkošnost in zakaj v delavskih družinah toliko siromaštva. Povej jim, da je vsega tega kriv kapitalizem, ki je brez razlike narodnosti in vere združen v izkoriščanju delavstva.

Trpeča delavska mati! Povej svojim otrokom, da je poleg kapitalizma delavstvo tudi samo krivo, da je v svojih pravicah tako zapostavljeno, ker ni v dosedaj svojih opravičenih zahtev organizirano in ker se delavstvo udeležuje in deluje v organizacijah, ki niso delavske in so delavstvu v škodo. Povej svojim otrokom, kako se kapitalistična družba poslužuje vseh sredstev in pomagateljev, da enotnost delavstva v borbi za vsakdanji kruh ovira, razdira in razbija. Povej jim, kako se današnja nedelavsko misleča človeška družba po svojih plačanih pomagačih in po njih zaslepljenih delavskih tovariših trudi, da vsako, v samostojnem delavskem smislu zasnovano organizacijo in ustanovo ter njihove voditelje in časopis spravi pod svoj vpliv, da čim lažje rovari proti delavski enotnosti, ki je potrebna, ako hoče delavstvo priti na svoj zaslužen račun.

Delavska mati! Povej svojim otrokom, da je njih prva in sveta dolžnost, da v prid lastnega delavskega rodu posvete vse svoje zmožnosti, žrtve in moči delavski organizaciji in delavskim ustanovam, v katerih naj delujejo in jih jačajo, da z njihovo pomočjo rešijo izkoriščani delavski rod!

A. B.

Podčrtavamo

K članku »Duhovnik in delavec« (»Del. Pravica«, 28. julija) bi pripomnil še nekaj: Duhovščina se premalo zavzema za interese delavstva. Res je! Delavec, posebno na deželi, nima nikogar, s komur bi se rad večkrat kaj posvetoval. Na deželi je inteligentnih ljudi malo, pa še tisti, ki so, so pretežno večina protidelavski, pa naj bodo tega ali onega mišljenja.

Zato vsak krščansko misleči delavec želi nekoga, ki bi mu lahko zaupal svoje težave, in ga prosil raznih nasvetov. In tu pride v poštev edino duhovnik, ki bi mu morala biti enaka po zapovedi božji oba: Lazar in bogatin. Pa žal je še danes zmeraj prvi — zadnji. Zato ni nič čudno, če je že toliko poprej krščanskih delavcev z marksizmom zastrupljenih, in bati se je še celo zlejših posledic. Res je, da se večkrat sliši tu pa tam s kakšno prižnico, kako zatiran da je delavec, toda tako olepšano, zaokroženo in oglašeno, da dotični, kogar se tiče, če je bil sploh pri pridigi, vse pozabi še preden zapusti cerkev.

Delavstvo sledi tistemu, ki mu vošči prijazno besedo. Industrijski delavec, cel teden zaposlen v obratu, ki navadno ne sliši drugega kakor surove ukaze svojih predpostavljanih, si iz dna duše želi v nedeljo prijaznega domačega raz-

bi hotela spremljati brata v Mountain City; tam bi najela primerne prostore in vse pripravila, da bi na jesen kar lahko odprla. Mr. Crumbak je privolil. Liza in Jed sta v vlaklu jedla sadni kolač in drug ob drugem stala na razgledni ploščadi, da bi videla, kako bo hušnila mimo očetna hiša.

Dandanašnji pozna podeželska Amerika velika mesta iz filmov. A to ne more prav nič zmanjšati začudenja mladega fanta, ki je vzrasel na deželi in ki prvič stopi na pločnike, po katerih mrgoli ljudi, ko se ozira na stolpe pisarniških zgradb in vidi te silne priče bogastva, ponosa, moči. Jed in Liza sta pustila prtljago na postaji, se sprehajala po glavni poslovni cesti od postaje do mogočnega zborničnega poslopja in opazovala vse z nebrzdanim začudenjem.

Liza je bila zdaj stara šest in dvajset let; kar je imela včasih cvetja, se je bilo že obletelo. Njen obraz je bil mršav in gubast, a bila je močna, imela je pridne, krepke roke, ki so bile izurjene v vsake vrste delu. Lase je nosila globoko na tilniku spletene v voz in na njih slamnik s preprostim trakom. Bluzo je za slovesni dan lastnoročno poškrabila in zlikala, krilo ji je segalo prav do gležnjev. Vsakemu ljubimkanju z nenravno nošo, ki se je prav tiste čase po vojski začela širiti, se je skrbno izogibala.

Jed je bil pri svojih dvajsetih letih večji kot sestra. Imel je dolge roke in noge in krepko postavo. Obraz in vrat ožgana od vremena, solnce in veter sta ga zaznamovala kot svojega sina. Nosil je nov slamnik in novo obleko, a žal se ni dalo tajiti, da je vsakdo moral v njem takoj prepoznati »kmečko teslo«. Če je stal na mestu, ni vedel kaj početi z rokami in nogami, in trajalo je dokaj let, preden se je naučil neprisliljenega vedenja, kadar ga je kdo predstavljal kakemu tujcu. Profesorji so ga z vso vnemo komaj odvadili uporabljati v govorjenju dvojne nikalnice. Liza je imela navado dejati: »To vendar ne gre, da bi govorili kar tako tjavendan, ko da bi bili popolnoma neizobraženi ljudje.«

Na njegovem obrazu ni bilo nič posebnega. Imel je goste, črne, z domačimi škarjami prištržene lase ter črne

oči pod grmastimi obrvmi. Nos je bil koščat in drzno izbočen, ličnice so malce spominjale na Indijanca; sicer pa so bile njegove poteze prav vsakdanje in nihče bi mu ne bil privoščil dveh pogledov. Le če je kdo rekel kaj, kar ga je žalilo ali kar mu je izzivalo poželjenje, je človek lahko videl, kako je namršil čelo, in je čutil, kako ga prodira dvojno ostrih pogledov. Ljudje so včasih mislili, da jih hoče hipnotizirati, on pa o takih stvareh ni prav nič vedel, izražal je le svoja čustva. Vse, kar je srečal na svoji poti, je hotel doumeti, in če je bilo kaj vredno poželjenja, je hotel to tudi imeti. Te dve pobudi sta se mu zdeli docela naravni in spodobni, le v poslovnih zadevah si jih je prizadeval prikrivati.

Zdaj je zagledal Mountain City in Mountain City je zdaj hotel tudi imeti. Dobršen kos si je bo prisvojil, to je že vedel in je drhtel v pričakovanju prihodnjih bojev. V kateri od teh velikih pisarniških zgradb bo stalo njegovo ime na vratih? V kateri od teh bank bo on nekdanji ravnatelj? Katera od teh razkošnih stanovanjskih palač bo nekdanj njegova in kakšne dogodivščine se bodo odigravale med njenimi zidovi.

II.

Univerza Mountain City je ležala na robu hitro rastoče prestolnice. Imela je mnogo prostora in zemlje s košatim, senčnatim drevjem, njena poslopja pa so povečini stala šele na papirju. Tri ali štiri, ki so vzniknili iz dežele snov v resničnost, so zgradili iz temnorjavega peščenca v gotskem slogu, da so vzbujala spoštovanje v ljudeh, kakor sta bila Jed in Liza, ki sta dozaj poznala ta slog le s slik in ki je bil za njiju skupek vsega častitljivega in vzvišenega. To je bila prava in resnična kultura. Niti primere ni bilo z bledikastimi posnetki, ki jih je nudila človeku »velika vas« Zion. Jed je pozabil svoje predrzno nezaupanje do vse višje izobrazbe, in preteklo je skoraj leto, preden je znova oživel v njegovem srcu.

Pridobivaj novih članov za JSZ!

govora. In ravno to izrabljajo naši nasprotniki, ki s svojo sladko besedo orjejo in sejejo v neizkušene delavce svoj strup.

Kot krščanski socialisti in kot krlstjani smo dolžni v vsakem oziru braniti duhovščino in jo tudi bomo!

Milo se nam pa stori, ko vidimo, da se pretežna večina duhovščine sploh ne

briga, kako delavec živi, če prav ima tovarno pred vrati.

Duhovščina bi morala, če že ne sodelovati, pa vsaj ščititi razne delavske ustanove kakor: krščanske strokovne organizacije itd. Na ta način bomo dobili dobrih, pravih, iskrenih prijateljev, kakršnih si res želimo. — Delavec iz Nazarija.

Višina zaslužka, ki je oproščen davka

Samska oseba je v spodaj navedenih državah oproščena davka, ako njen zaslužek ne presega navedenih dohodkov na leto:

v Angliji do 2396 RM = 31.997 Din,
v Franciji do 2241 RM = 29.917 Din,
v Nemčiji do 720 RM = 9.612 Din,
v Jugoslaviji do 4.800 Din.

Poročen oče z dvema otrokoma je oproščen plačevanja davka, ako njegov zaslužek ne presega letno spodaj navedenih dohodkov:

v Angliji do 5750 RM = 76.762 Din,
v Franciji do 4257 RM = 56.851 Din,
v Nemčiji do 1200 RM = 16.020 Din,
v Jugoslaviji 7.200 Din.

Iz tega sledi, da plača samski delavec v Angliji davek šele od dohodkov, ki presegajo znesek 31.997 Din na leto, v Franciji 29.917 Din, v Nemčiji 9.612 dinarjev, pri nas pa že od 4.800 Din. Pri poročenem z dvema otrokoma so zneski še enkrat višji.

V navedenih državah so spodaj navedeni letni dohodki v odstotkih obdavčeni nekako takole: (za samce)

v Angliji:
pri 20.025, 10.06%; pri 26.700, 8.02%;
pri 40.050, 8.39%; pri 66.750, 8.46%;
pri 133.500, 13.71%; pri 267.000, 17.80%,
v Franciji:
pri 20.025, 8.02%; pri 26.700, 8.68%;
pri 40.050, 8.67%; pri 66.750, 6.36%;

pri 133.500, 9.91%; pri 267.000 14.48%;
v Nemčiji:
pri 20.025, 23.67%; pri 26.700, 22.67%;
pri 40.050, 22.65%; pri 66.750, 19.20%;
pri 133.500, 17.54%; pri 267.000, 22.80%;
v Jugoslaviji:
pri 20.025, 15.00%; pri 26.700, 16.00%;
pri 40.050, 16.00%; pri 66.750, 17.00%;
pri 133.500, 19.00%; pri 267.000, 21.00%;
(Poročen oče z dvema otrokoma):
v Angliji:
pri 20.025, 12.48%; pri 26.700, 9.84%;
pri 40.050, 7.19%; pri 66.750, 3.74%;
pri 133.500, 7.36%; pri 267.000, 14.62%;
v Franciji:
pri 20.025, 9.90%; pri 26.700, 10.09%;
pri 40.050, 7.41%; pri 66.750, 3.67%;
pri 133.500, 6.05%; pri 267.000, 10.57%;
v Nemčiji:
pri 20.025, 21.34%; pri 26.700, 20.32%;
pri 40.050, 19.11%; pri 66.750, 15.40%;
pri 133.500, 13.67%; pri 267.000, 19.32%;
v Jugoslaviji:
pri 20.025, 15.00%; pri 26.700, 16.00%;
pri 40.050, 16.00%; pri 66.750, 17.00%;
pri 133.500, 19.00%; pri 267.000, 21.00%;
vse v dinarjih.

Važna sta predvsem prva dva odstotka. Ostalo za delavstvo ne prihaja v poštev.

Podatki za Anglijo, Francijo in Nemčijo: Stahl und Eisen. Za Jugoslavijo: Zakon o neposrednih davkih.

Socialna in gospodarska politika

Standard Oil of New Jersey je vpečala petdnevni teden in je skrhala mezde za eno petino, kar zadene 43.000 delavcev. Napravila je to zato, da se zaposli večje število delavcev in da jih ni treba odpustiti.

Elektrifikacija železnice v Italiji napreduje prav hitro; sedaj bodo nanovo elektrificirali 5000 km najvažnejših državni prog; vseh železnice pri nas v Jugoslaviji je 10.000 km, iz česar vidimo veliko delo v Italiji.

Brezposelnost na Dunaju je padla v prvi polovici junija samo za 92 oseb (lani za 3183) na 105.951 in je s tem za 21.231 oseb večja kot je bila lani ob tem času.

302.000 inozemskih delavcev je odšlo iz Francije v času od 1. januarja 1931 do 1. junija 1932, prišlo jih je pa v Francijo samo 14.000.

Prvo brezposelno zavarovanje v USA se pripravlja; načrt, ki ga povsod živahno pozdravljajo, predvideva odtegnitev 1 odstotka od mezd in plač.

Kolkovanje potrjuje, odnosno izpričeval vajencev in pomočnikov. Na razna vprašanja pojasnjujemo, da podlegajo izpričevala vajencev o trajanju učenja, bodisi, da se je učenje dovršilo ali pa pred časom prekinilo, kolku 20 Din. Izpričevala ali potrdila, ki jih izdaja druga vajencev, ki pri pomočniškem izpitu niso pokazali zadostnega uspeha, da so dovršili učni čas brez pomočniškega izpita, je kolkovati s kolkom za 10 Din, pomočniška izpričevala, to je izpričevala o vedenju in pokazani izobrazbi med službo, pa s kolkom za 20 Din. Tej taksi pa podlegajo pomočniška izpričevala samo, ako se ne izdajajo v poslovni knjižici, dočim so v teh knjižicah izdana izpričevala oproščena kolkovanja.

Cene na svetovnih trgih. Cene na svetovnih tržiščih so padle tudi v preteklem mesecu. Indeks je znašal v juniju (v oklepajih maj): Severno ameriške Združene države 60.7 (62.2), Anglija 63 (65.5), Francija 74.9 (75.5), Nemčija 69.9 (71.1) in Italija 62 (64).

300 milijonov kilogramov kave uničenih. Eden največjih brazilskih izvoznikov kave, Hugo Hornstein, je izjavil, da so v Braziliji uničili do sedaj vsega skupaj 300 milijonov kilogramov kave, da bi vzdržali cene na sedanji višini.

Produkcija premoga in plače rudarjev v Evropi

Že večkrat smo ugotovili, da naše delavstvo za svoje delo ne prejema tega, kakor delavstvo drugih držav pri istem delu in produkciji. Med temi so tudi zadnji naši rudarji.

Statistični podatki, ki so bili sestavljeni za leto 1931, so dali sledeče rezultate. (Centralblatt der christlichen Gewerkschaften)

	Dnevna plača, produkcija rudarja		
	RM	Din	kg
Anglija	9.37	124.08	1089
Nemčija (Porurje)	8.47	112.07	1463
Nemčija (Aachen)	7.44	99.32	1013
Nemčija (O. Schlesien)	6.49	86.64	1555
Nemčija (Sachsen)	7.12	96.47	748
Nemčija (N. Schlesien)	6.24	85.55	867
Poljska (O. Schlesien)	4.65	62.07	1450
Belgija	5.84	78.—	600
Holandska	8.92	119.08	1250
Saarsko ozemlje	7.22	96.38	876
Jugoslavija (v akordu)	50.—	900	

kategorija je najvišja

dnevno Din 88.—

Iz tega sledi, da je naš rudar pri višini produkcije na sedmem, njegova plača pa na zadnjem mestu.

Ako vzamemo plačo angleškega rudarja, ki je najvišja, kot 100 tedaj dobimo, da znaša povprečni zaslužek Holandskega rudarja 95%, v Porurju 90%, Belgiji 63%, Poljski (Oberschl.) 50%, Jugoslavija pa 40.3%.

Dnevna plača angleškega rudarja je tedaj več kot za polovico višja od našega rudarja. (50.7%). Inozemski kapital, ki ima naše rudnike, tedaj ne za služi premalo.

Industrializacija Rusije

V prvi letošnji polovici je doslej pričelo obratovati 15 premogovnikov s kapaciteto skoraj šest milijonov ton, dalje 10 plavžev, več elektrarn s 312.000 KW, štiri tovarne cementa z letno kapaciteto 3 milijone sodov, dalje več obratov petrolejske, strojne, orodne, kemične itd. industrije. Seveda je spričo ogromnosti Rusije vse to še mnogo premalo.

Svetovna produkcija premoga

Nemški državni premogovni svet je izdal statistični pregled o svetovni premogovni produkciji v preteklem letu 1931 in jo ugotavlja s 1.234.600.000 tonami. S tem je padla produkcija skoraj na stanje leta 1914, ko je znašala 1.200 milijonov 100.000 ton. Napram letu 1930 je bila lanska produkcija za 12.9 odstot-

kov manjša. Od skupne vsote pride na črni premog 85.2 odstotkov, na rjavi (v prvi vrsti Nemčija) 14.8 odstotkov.

To in ono

Dne 5. avgusta je umrl v Belgradu Blagoje Bračina, glavni tajnik Saveza metalnih radnikov in predsednik Urša. V delavskem pokretu je bil nad 30 let in je bil ena najmočnejših in strokovno najbolj podkovanih vodilnih osebnosti v marksističnem pokretu.

Pismo uredništva

Vsem tovarišem sotrudnikom!

»Del. Pravico« tiskamo en dan prej. Zato morajo biti vsi dopisi v uredništvu vsak ponedeljek dopoldne ali pa vsaj popoldne. Za pozneje došle dopise ne moremo jamčiti, da jih bomo mogli priobčiti v isti številki, za katero so namenjeni. — Uredništvo.

Iz proletarske kulture

Izšla je štev. 8 »Mladega plamena«, glasila borcev in stražark. Vsebinska je:

Solnce — Z lastnim razumom... — Solnce je posijalo — O naši duši — Taborna ekonomija — Fotografiranje — Iz življenja vajencev — Vrhovni pravilnik zvez borcev in stražark — Kdo si zna pomagati? — Organizacijski vestnik — Beli kot — Razgled — Na platnicah: Z urednikove mize — Za šalo in za res.

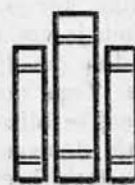
Ljubezni gospodarji. Neki tovarnar se je v družbi pobahal, da ima knjigovodjo, ki je pri njem osivel. »To ni nič,« ga zavrne njegov sosed. Jaz imam tipkario, ki je pri meni v službi šele eno leto, pa je trikrat premenila barvo las. Najprvo je imela črne lase, nato rdeče, sedaj ima pa svetle.

KNJIGOVEZNICA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE, prej K.T.D

LJUBLJANA

KOPITARJEVA UL. 6/II

Črtnica in tvornica poslovnih knjig - Stalna velika zaloga vsakovrstnih saldakonti, štrac, journalov i. dr. lastnega izdelka

Moj oče je tovarniški delavec

Veliki kazalec se je približal dvajseti številki, mali kazalec je kazal skoraj že šest. Ura tiktaka neprestano v mračno sobno tišino. Mati neumorno krpa perilo in nogavice, trije otroci tiho čitajo. Starejši deček si je zamašil ušesa, hoteč nemoteno uživati vsebino čtiva, hčerka, ki ji lica od vneme kar rdečijo, slika novo priučene črke velike abecede. Najmlajši pa, še prost šolskih skrbi, resno in mirno lista v knjigi podob ter posnema starejšega bratca, ne le pri igrah in otroških neumnostih, marveč tudi zdaj, ko vrši resno delo »čitanja«.

Ura bije šest. Vsi prisluhnejo. Na hodniku se zaslišijo koraki. Ključ v ključavnici zaškriplje — oče vstopi. Otroci tekmujejo, kdo bo prvi objel očeta, ko ga zmagoslavno vodijo na njegovo mesto k mizi. Nato se je pričel uvajati vsakdanji iskreni »večerni program«. Oče je zaužil mal prigrizek, medtem so mu otroci poročali. Podati so morali račun o celem dnevu, o vseh važnejših pa tudi neznatnejših dogodkih v šoli in doma. Potem so predložili domače naloge, ki jih je oče hitro pregledal in preizkusil. Sledila je pohvala, graja, opomin. Vsaj malo pohvale ni manjkalo nikoli. Saj je

to za otroka toliko, kot solnce za cvetke. Četudi je bil časih le mal solnčni žarek — vendar le je bilo solnce!

Otroci so se zvrstili. Dekletce je le težko pričakalo, da je smelo govoriti. Ko pa je prišlo k besedi, je vrvelo sveže in obilno iz njenih ustec.

»Pomisli, Zemljakova Marija danes zopet ni prinesla naloge. Ko se je učiteljica radi tega hudovala, je deklica zajokala in rekla, da je njena mati bolna. Zato je morala kuhati in varovati bratce, ki so še majhni. — Jaz je ne maram, ker ni prinesla naloge. Sploh ima pa tudi zelo grde obleke, in njen oče je — ne vem že, mislim, da je tovarniški delavec.«

»Kako pa veš to,« jo vpraša resno oče.

»Sama mi je povedala, saj sedi poleg mene. Posila me je, naj ji posodim pero, pa sem ji rekla, naj ga sama kupi, če ga potrebuje, oče naj ji pa da denar. Nato mi je omenila, da so ubožni in da nimajo denarja. Moj oče je tovarniški delavec, mi je zašepetala.«

»No, klepetuljica, le malo pomisli. Saj ti je Marija povedala, da mora doma pomagati, ker je mati bolna. Ali se še spominjaš, kako je bilo pri nas, ko je bila mamica zadnjič bolna?«

»Vem. Tedaj je bila mamica dolgo v postelji. Bolel jo je vrat.«

Oče se je smehljaj. »In kaj si ti tedaj hudega občutila radi tega? Nič, ali pa le prav malo. Vam ni manjkalo ničesar. Imeli ste pripravljeno jed na mizi kot sicer, zvečer ste zlezli v lepo pripravljeno posteljico, zjutraj ste našli svojo obleko in čevlje v redu, ti nisi imela prav nič več dela radi te bolezn. In Zemljakova? Ti lahko po obedu mirno spiš svojo nalogo, ona pa mora najbrž najprej zakuriti, pospraviti sobo, skuhati mleko ali krompir — saj več ne more. Pa tudi to je veliko za malo deklico. Potem mora paziti na male bratce — ter še to in ono opraviti. Meniš li, da ji še preostaja časa, da izvrši domače naloge. Gotovo tudi nima veselja, ker je trudna in morda še žalostna. Saj zunanaj je bil lep solnčni dan in vedela je, da njene tovarišice na trati veselo pojo in se igrajo!«

Dekličin sveži obrazek se je naenkrat zresnil. Zdelo se je, da počasi razumeva položaj ubožne tovarišice.

»Docela krivično pa ravnaš ti in tudi ostale deklice v tvojem razredu, če Zemljakove radi njene ubožne obleke ne marate. Saj zunanost je le postranska stvar. Videz goljufa, pravi star pregovor. Važnejša, da najbolj važna je pač deklčina notranost. Ali je njeno srcece čisto in dobro, da njena duša leskeče v beli čistosti in ni zamazana z grdimi napa-

kami, klepetavostjo, zlobnimi besedami, — kar se dogaja žal tudi pri malih deklkah, kaj ne da?«

V zadregi je povsila pazljiva poslušalka oči k tlom, toda tudi deček je poslušal kot ukovan besede ljubljene očeta, ki so mu bile vselej čista resnica, v kateri ni prevare.

»Poklic tovarniškega delavca je važen in ravno tako dragocen, kot so ostali poklici. Glede vrednosti tu ni razlike. Vsakdo dela na mestu, za katero je določen. Zato si zapomnite dragi otroci, nikoli ne sodite človeka po njegovi obleki. Da je le čeden in ne raztrgan. Tudi jabolko ni zunaj vselej lepo, če ga pa prerežemo se pokaže njegovo osvežujoče slastno meso. Često pa je ravno nasprotno: na zunaj lepa jabolka, so znotraj rjava, gnila. — Drugič pa si zapomnite to, da prav posebno ljubite one součence, o katerih veste, da imajo ubožne starše, ki jim ne morejo kupiti vsega, kar potrebujejo. Zlasti pa bodite z vsemi ljubezniivi tedaj, ko se žaloste ob misli na bedni dom, kjer kraljuje le žalost. Pomagajte jim, kjerkoli le morete. Jutri pa boš dala Zemljakovi novo pero in svinčnik, kaj ne da?«

Veselo smehljaje se, je pritrdila deklica predlogu ljubljene očeta.

(Iz »Vera in življenje« št. 7.)